

Добровольська Н.А., Інститут обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України, кандидат психологічних наук

СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ВИКЛАДАЧА УНІВЕРСИТЕТУ

Соціально-економічні зміни в системі освіти у сучасних умовах розвитку українського суспільства, спонукають до впровадження нових підходів щодо розвитку обдарованих педагогів, які зможуть успішно оволодівати новими психо лого - педагогічними технологіями та активно впроваджувати їх в практичну діяльність.

Аналіз літератури свідчить, що проблеми психологічної підготовки педагогів були предметом вивчення багатьох вчених. В психологічній літературі визначені теоретико-методологічні основи формування особистості вчителя в процесі його професійної підготовки (М. Амінов, О. Антонова, Н. Волянюк, Ф. Гоноболін, М. Дьяченко, Л. Кандибович, В. Клименко,

В. Крутецький, Н. Кузьміна, Н. Левітов, А. Маркова, В. Моляко, Є. Рогов, Р. Серьожнікова, С. Сисоева, В. Чернобровкін, О. Щербаков та ін.).

З появою закладів освіти нового типу (гімназій, ліцеїв, колегіумів) та значними змінами в програмі підготовки спеціалістів в університетах з'явився інтерес до пошуку шляхів розвитку обдарованих педагогів. Відповідно однією з важливих в педагогічній психології стала проблема підготовки викладачів закладів освіти до використання нових психолого-педагогічних технологій та креативних методів навчання. Така підготовка містить систему мотивів, знань, вмінь, навичок, особистісних характеристик, які забезпечують успішне управління педагогічною діяльністю.

Практика показала, що найсуттєвіші позитивні зміни відбуваються в особистості при активній підтримці свого фізичного здоров'я. Для підвищення ефективності впливу фізичного виховання на розвиток організму учнів та студентів, оптимізації їхньої рухової активності вчені шукають нові підходи до складання фізкультурно-оздоровчих програм (В. Безпутник, Д. Воропаєв, О. Гордейченко, Н. Корж, Л. Леськів, Н. Москаленко, Н. Пугач, О. Черненко, та ін.); опрацьовують питання оптимізації дозування фізичних навантажень з урахуванням типологічних, психофізіологічних і соціальних особливостей учнів та студентів (Є. Вільчковський, Т. Маланюк, В. Пильненький, Д. Хозяїнова та ін.); визначають результативні форми організації діяльності школярів та студентів та методичні прийоми і засоби, що активізують інтерес студентів до занять фізичної культури (А. Віндюк, В. Лисяк, Н. Сімон та ін.).

Як свідчить практика та досвід навчання педагогічних працівників закладів освіти на курсах підвищення кваліфікації, більшість педагогів потребує актуалізації розвитку потенційної обдарованості. Оскільки сама практика ставить проблеми творчого характеру і удосконалення навчальних програм, розвиток обдарованості педагогів, організація консультативної роботи з студентами. Проведений аналіз показав, що існують дві тенденції в дослідженні педагогічних здібностей учителя: виявлення якомога повнішого складу педагогічних здібностей; та

прагнення до укрупнення груп здібностей виділенню блоків педагогічних здібностей або єдиної педагогічної здібності. Причому, якщо для першого періоду дослідження педагогічних здібностей була характерна тенденція до розширеного тлумачення складу здібностей, то для наступного етапу характерне прагнення до знаходження більш оптимальної їхньої структури.

Аналіз структури спеціальних здібностей вчителя виявив, що для сучасного етапу характерне встановлення певної ієрархії компонентів педагогічних здібностей і виділення в них провідних, «ядерних», що компенсуються і некомпенсовані, стратегічних, термінальних та інструментальних здібностей.

Узагальнення цих даних дозволило розробити структурну модель педагогічної обдарованості викладачів фізичного виховання, яка містить у собі такі складові: сукупність мотиваційних, когнітивно-креативних, емоційно-поведінкових, організаційно-комунікативних та інших особистісних характеристик обдарованої особистості, в структурі якої особливе місце посідають гностичні, проєктувальні, конструктивні, комунікативні та організаційні компоненти, які дають можливість виконувати педагогічну та спортивну діяльність на високому рівні.

Суттєве підвищення рівня розвитку педагогічної обдарованості викладачів фізичного виховання досягається внаслідок запровадження спеціально розробленої системи, в основі якої покладені такі психологічні чинники: формування мотивації до креативної педагогічної діяльності, розвиток проєктувальних та конструктивних здібностей, набуття вмінь запозичення інтелектуального та когнітивного досвіду у висококреативних педагогів, формування вмінь здійснювати пошук і розв'язання складної проблемної ситуації у фізвихованні в залежності від вікових, гендерних та фізичних особливостей учнівської та студентської молоді, вмінь побудови фізкультурно-оздоровчих програм для осіб з обмеженими функціональними можливостями).

Виходячи з означеного, педагогічну обдарованість викладачів фізичного виховання можна розглядати як сукупність

мотиваційних, когнітивно-креативних, емоційно-поведінкових та інших особистісних характеристик обдарованої особистості, в структурі якої особливе місце посідають гностичні, проєктувальні, конструктивні, комунікативні та організаційні компоненти, які дають можливість виконувати педагогічну та спортивну діяльність на високому рівні.